

ІСТОРІЯ КАФЕДРИ АГРОХІМІЇ І ҐРУНТОЗНАВСТВА ПРИКАРПАТСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА – ДЕСЯТЬ РОКІВ ПОСТУПУ

М. Д. Волощук, В. К. Сельський

Кафедра агрохімії і ґрунтознавства, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Описана історія заснування і розвитку кафедри агрохімії і ґрунтознавства Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Ключові слова: агрохімія, ґрунтознавство, кафедра, історія.

Voloshchuk M. D., Selsky V. C. The history of department of Agricultural chemistry and soil science of Precarpathian national university named Vasyl Stefanyk – ten years to advancement. In this article was described history of foundation and development of department of agricultural chemistry and soil science of the Precarpathian national university named Vasyl Stefanyk.

Key words: agricultural chemistry, soil science, department, history.

Кафедра агрохімії і ґрунтознавства була створена в 2001 році на базі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника завдяки зусиллям тодішнього ректора університету академіка Віталія Кононенка, кандидата геолого-мінералогічних наук Володимира Сельського та за сприяння голови обласної держадміністрації Михайла Вишиванюка. На посаду завідувача кафедри було запрошено з Національного університету «Львівської політехніки» доктора сільськогосподарських наук, професора Мирослава Волощука.

У 2001 році було здійснено перший набір студентів на спеціальність «Агрохімія і ґрунтознавство», 30 абітурієнтів стали студентами університету денного відділення. Через два роки у 2003 було відкрите заочне відділення цієї спеціальності. У цьому ж році в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника був створений Інститут природничих наук, до складу якого увійшли кафедри спеціальностей біологія, екологія, лісове і садово-паркове господарство, агрохімія і ґрунтознавство, хімія, фізика, радіофізика.

У 2010 році кафедра пройшла акредитацію ОКР «Магістр», де було відкрито спеціалізації «Охорона ґрунтів», «Агрохімсервіс», «Моніторинг ґрунтів і відновлення їх родючості».

На кафедрі агрохімії і ґрунтознавства з самого початку її створення були розпочаті наукові дослідження наступних напрямків:

- система заходів з формування агробіоценозів на еродованих землях, вилучених із інтенсивного обробітку під природні кормові угіддя (на консервацію) в західному регіоні України;

- наукові основи та сучасні системи організації кормовиробництва на осушених землях Прикарпаття;

- заходи запобігання негативного впливу екстремальних кризових ситуацій на природно-ресурсний потенціал агроecosystem Карпатського регіону України.

Працівники кафедри виконують НТП «Агроекологія», «Землеробство», «Розвиток меліоративних територій».

Основна частина наукових дослідження проводиться на базі дослідних полігонів Дендрологічного парку імені Зіновія Павлика, Ботанічного саду Прикарпатського національного університету, Коломийської дослідної станції, Івано-Франківського інституту АПВ, базових господарств області.

На території Дендропарку здійснюються дослідження: «Протиерозійна стійкість бобово-злакових травосумішок на еродованих ґрунтах Центрального Передкарпаття», «Удосконалення технологій вирощування бобових в умовах області», «Селекція та насінництво сільськогосподарських культур».

Науковою роботою на кафедрі активно займаються студенти, починаючи з другого курсу навчання. Щороку в університеті проводиться звітна наукова конференція викладачів, студентів, де розглядаються результати наукових досліджень. Найкращі змістовні роботи друкуються в збірниках університету. Студенти приймають участь у всеукраїнських та міжнародних конференціях, займають призові місця, обмінюються досвідом і своїми науковими здобутками.

На базі Дендропарку студенти проходять навчальні практики з агрохімії, ґрунтознавства, ботаніки, селекції і насінництва, проводять науково-дослідні роботи, які є основою для написання курсових, кваліфікаційних, дипломних робіт та кандидатських дисертацій.

На кафедрі агрохімії і ґрунтознавства працюють завідувач кафедри, доктор сільськогосподарських наук, професор М. Д. Волощук; кандидати сільськогосподарських наук, доценти: М. М. Климчук, У. М. Карбівська; асистенти: кандидати сільськогосподарських наук П. М. Дмитрик, О.

Ю. Турак, викладач Г. М. Соловей, завідувач лабораторії фізики і хімії ґрунту В. І. Косар, інженер І категорії М. М. Томин, старші лаборанти О. Д. Турак, Т. П. Ставична.

До читання окремих фахових курсів залучаються провідні вчені України: С. П. Танчик, професор національного університету біоресурсів та природокористування України (Київ), доктор сільськогосподарських наук, член-кореспондент Національної аграрної академії наук України (НААНУ); А. Г. Дзюбайло, професор Дрогобицького державного педагогічного університету, доктор сільськогосподарських наук; Я. С. Кравець, кандидат технічних наук та І. І. Проданова, кандидат економічних наук, доценти Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу; Н. М. Лис, доцент, кандидат сільськогосподарських наук, вчений секретар Івано-Франківського Інституту агропромислового виробництва (АПВ) НААНУ; Г. І. Куничак доцент, кандидат сільськогосподарських наук, директор Коломийської дослідної станції; М. Д. Фіялка, кандидат технічних наук, доцент; О. В. Антонюк кандидат біологічних наук, доцент Коломийського педагогічного інституту; С. І. Семенюк, викладач інституту управління природними ресурсами (м. Коломия).

Великий вклад у розвиток кафедри було зроблено професором В. К. Сельським. Ним створено музей по геології і ґрунтознавству, обладнано навчальні кабінети в філії кафедри смт. П'ядики.

На сьогодні викладачі кафедри агрохімії і ґрунтознавства забезпечують в Прикарпатському університеті викладання наступних дисциплін і спецкурсів: географія ґрунтів з основами ґрунтознавства, основи наукових досліджень в географії, моніторинг навколишнього середовища, екологія, гідрологія.

До всіх дисциплін розроблені робочі навчальні програми, конспекти лекцій, методичні вказівки. Оpubліковано 5 навчальних посібників і конспекти лекцій з дисциплін «Основи четвертинної геології», «Екологія і економіка природокористування» (проф. Сельський В. К.), «Овочівництво», «Основи охорони праці» (доц. Карбівська У. М.), «Утилізація і знешкодження відходів агросфери» (асист. Дмитрик П. М.).

Для проведення навчального процесу, лабораторних, практичних, семінарських занять, оформлено дві аудиторії, навчальний кабінет геології і ґрунтознавства, створена і сертифікована лабораторія фізики і хімії ґрунту.

Навчальний процес студентів забезпечений сучасними навчальними приладами, обладнанням, мультимедіа, стендами, натуральними зразками, препаратами.

З метою підготовки висококваліфікованих фахівців при кафедрі функціонує стаціонарна і заочна аспірантура зі спеціальності 06.01.01 «загальне землеробство». Протягом 2003-2010 р. в аспірантурі навчалось 18 осіб, в т.ч. на денній формі 5 і 13 заочній. Із них – 5 успішно захистили кандидатські дисертації, зокрема Дмитрик П. М. (Кам'янець-Подільський аграрний університет), Лис Н. М., Орловський Р. М. та Вихованець В. Я. (Національний університет біоресурсів та природокористування України (м. Київ)), Турак О. Ю. (Інститут землеробства НААНУ). В аспірантурі навчаються не тільки висококваліфіковані випускники кафедри, але і з інших науково-виробничих організацій, Івано-Франківського інституту АПВ, Івано-Франківського аграрного коледжу, «Облдержродючість».

Тематика дисертаційних робіт узгоджена і пов'язана з науково-технічними програмами НААНУ, агропромислового комплексу області. Програми, методики дисертаційного дослідження розглядають і затверджуються на засіданнях кафедри, вчених радах Інституту природничих наук.

За період роботи кафедри її працівники опублікували понад 157 наукових праць, в тому числі видали друком і були співавторами трьох міжнародних монографій, зокрема проф. Волощук М. Д., доц. Климчуком М. М. створено і занесено до Державного реєстру сортів рослин України п'ять сортів сільськогосподарських культур, з них чотири хрестоцвітних та кормовий злаковий, доц. Карбівською У. М. удосконалено технологію вирощування бобово-злакових травосумішок на осушених землях західного Прикарпаття, доцент Лис Н. М. розроблено енергозберігаючі способи основного обробітку ґрунту під озимий ріпак у Передкарпатті, доцент Куничак Г. М. та аспірантом Книгницькою Л. П. розроблено ресурсозберігаючу технологію вирощування льону-довгунця, асистентом Дмитриком П. М. виявлено особливості технології вирощування фенхеля звичайного в умовах Передкарпаття, асистентами Тураком О. Ю. та Соловей Г. М. створено технологію смугового землеробства на еродованих схилістих землях західного Передкарпаття, асистентом Турак О. Д. удосконалено технологію вирощування квасолі сорту «Надія» в західному Передкарпатті, асистентом Косаром В. І. удосконалено прогресивну технологію вирощування сої в умовах Передкарпаття.

Кафедра агрохімії і ґрунтознавства здійснює наукову співпрацю з низкою навчальних та навчально-виробничих установ України та за її межами. Серед них Національний університет біоресурсів та природокористування України (м. Київ), Львівський національний університет імені І. Франка, Чернівецький національний університет імені Ю. Федьковича, Харківський національний аграрний університет імені В. Докучаєва, Український національний центр «Родючість ґрунтів», тісно співпрацює з Інститутом ґрунтознавства і агрохімії імені О. Соколовського (м. Харків), Інститутами землеробства, гідротехніки і меліорації, агроекології та біотехнології (м. Київ) НААНУ.

Кафедра веде наукове співробітництво з міжнародними установами: Вроцлавським інститутом охорони навколишнього природного середовища (Республіка Польща) та Науково-дослідним інститутом агрохімії і ґрунтознавства імені Дімо (Республіка Молдова, м. Кишинів), Інститутом землеробства і захисту ґрунтів (Росія, м. Курськ), Новгородською державною сільськогосподарською академією

(Московія, м. Великий Новгород), Інститутом ґрунтознавства і меліорації (Чехія, м. Прага), Інститут екології навколишнього середовища (Республіка Румунія, м. Яси).

Перспективними напрямами розвитку кафедри є:

- Прогнозування екстремальних кризових екологічних ситуацій та розробка системи заходів по їх запобіганню.
- Розробка системи заходів по зменшенню негативного впливу техногенно-небезпечних об'єктів (золівдвалів Бурштинської ТЕЦ, Домбровського кар'єру) на навколишнє середовище.
- Еколого-безпечні технології створення і застосування нових форм добрив виготовлених із нетрадиційних матеріалів, які забезпечують родючість ґрунту та екологічну безпеку навколишнього природного середовища.
- Розробка альтернативних систем природоохоронних заходів по регулюванню поверхневого і ґрунтового стоку, відновлення природних екосистем та їх охорона.